

19
ROČNÍK 12

28. února 2003

V ČÍSLE:

Představil se kandidát na funkci děkana CMTF UP • CD prof. J. Vičara • Co nabízí RKO • Minulost a současnost voleb akademických funkcionářů • Vysoká škola – základ chudoby

V aule Právnické fakulty UP se 21. 2. 2002 uskutečnila slavnostní inaugurace rektorky UP prof. J. Mačákové, CSc., již do druhého funkčního období předal rektorské insignie předseda Akademického senátu UP MUDr. Z. Zlámal (na snímku). V den výročí znovuoživení olomoucké univerzity byli inaugurováni rovněž děkani pěti fakult UP – prof. H. Váňková, CSc. (FTF UP), doc. Č. Čihálik, CSc. (LF UP), doc. I. Barteček, CSc. (FF UP), prof. L. Dvořák, CSc. (PřF UP) a prof. F. Mezihorák, CSc. (PdF UP).

-red-, foto -tj- ▶

„Skličkový seminář“ na Lékařské fakultě UP

■ Dne 5. 2. 2003 proběhl za účasti moravských, českých a slovenských lékařů *Meziregionální seminář patologů* pořádaný Ústavem patologie LF UP a FN Olomouc v rámci aktivit české sekce IAP (*International Academy of Pathology*). Polytematický program se skládal ze zajímavých, instruktivních nebo vzácných diagnostických kazuistik v převaze onkologických. Šlo o tzv. „skličkový seminář“, kdy účastníci předem obdrželi k veškerým případům diagnostické histologické preparáty (histologická sklička), a proto

jejich příspěvky do diskuse mohly být konkrétní. Jednotlivé diagnózy byly pak uváděny v diferenciální diagnostickém rozboru – tzv. skrutiníu. Dva případy prezentovali kolegové z Bratislavy a Martina, ostatní příspěvky byly předneseny zkušenými i nejmladšími lékaři z olomouckého pracoviště. Zdá se tedy, že semináře podložené více než 30 letou tradicí konání a které se těší zájmu odborné veřejnosti, budou mít své pokračovatele.

-úp-

Ke 430. výročí založení olomoucké univerzity

■ O Velikonočních roku 1566 přišli do Olomouce první dva příslušníci řádu Tovaryšstva Ježíšova – jezuitů, založeného roku 1540, aby zde kázali a vyučovali mládež. Již po sedmi letech, dne 22. prosince 1573, povolil římskoněmecký císař Maximilián II. zřídit při olomoucké jezuitské koleji a gymnáziu akademii o dvou fakultách, filozofické a teologické, druhé vysoké učení v českých zemích. Letošního roku tudíž uplyne od této významné události v našich kulturních dějinách 430 let. Díky polskému emigran-

tovi Bartoloměji Paprockému z Hlohol, autorovi obsáhlého spisu *Zrcadlo slavného Margkrabství moravského*, vydaného v Olomouci roku 1593, a ilustrátorovi tohoto spisu Janu Willenbergerovi známe podoby otců zakladatelů olomoucké univerzity z roku 1591, kdy se zúčastnili synody moravského kněžstva svolané olomouckým biskupem Stanislavem Pavlovským z Pavlovic. Pro prezentační účely Univerzity Palackého v Olomouci bylo nyní zhotoveno panó se zvětšeným Willenbergovým dřevorezem a s příslušnou pasáží Paprockého textu, představené akademické obci UP a jejím příznivcům na reprezentačním plese UP 22. února t. r. Na dřevorezu (viz obr.) jsou vyobrazení – zprava doleva – první rektor olomoucké jezuitské koleje a univerzity P. Hurtado Pérez, SJ, rodem Španěl, v roce 1591 teolog olomoucké jezuitské koleje, dále regent olomouckého jezuitského semináře sv. Františka Xaverského P. Leonard Ruben, SJ, nato tehdejší, v pořadí třetí rektor P. Jan Werner, SJ, rodem Němec z Hessenska, a konečně tehdejší jezuitský provinciál P. Bartoloměj Villerius, SJ, rodem z Lucemburska, v letech 1585–1589 v pořadí druhý rektor olomoucké jezuitské koleje a univerzity. Své trvalé umístění nalezne toto panó v malé zasedací místnosti Rektorátu UP.

Dne 21. února 1946 obnovilo Prozatímní národní shromáždění Republiky československé olomouckou univerzitu pod názvem Univerzita Palackého. Po 57 letech od této neméně významné události v našich

Dokončení na str. 4

Dopis rektorům českých veřejných vysokých škol

Vaše Magnificence, oslovujeme vás jako představitele českých univerzit s následujícím požadavkem – vzhledem k neutěšené mzdové situaci vysokoškolských pedagogů, která podle našeho názoru omezuje kvalitu vysokoškolského vzdělávání a snižuje naše sociální postavení mnohdy až na hranici únosnosti, vás žádáme o takový tlak na zvýšení státní dotace pro vysoké školy (návrhy rozpočtových kapitol se odevzdávají už v červnu), které by umožnilo českým univerzitám rekonstruovat mzdové předpisy v co nejbližším termínu.

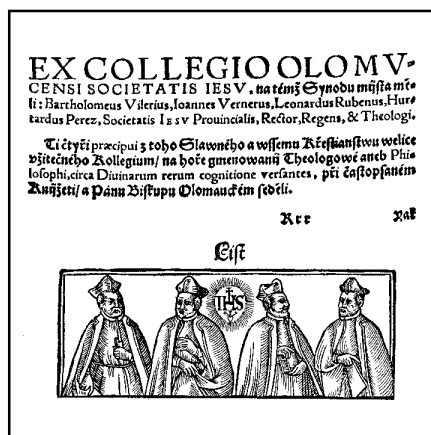
O tom, že se jedná o plošný problém českých vysokých škol, svědčí stovky podpisů profesorů, docentů, asistentů a doktorandů (http://dialog.cz/pocitejte_s_nami/) a na podpisových arších) pod otevřený dopis ministryni školství mládeže a tělovýchovy ČR a Vládě ČR Počítejte s námi! Věříme, že je řešení našeho problému i vašim zájmem a předpokládáme, že vám naše iniciativa pomůže v udržení patřičného tlaku na vládní místa a přispěje i ke zdůraznění mzdové položky v hospodaření jednotlivých vysokých škol.

Za iniciativu Počítejte s námi!

Mgr. P. Bilík a PhDr. L. Ptáček, Ph.D.,
FF UP Olomouc

(Uvedený dopis byl rektorům českých VVŠ odeslán minulý týden.)

Toto číslo vychází s přílohou věnovanou informacím o 6. rámcovém programu EU, které zpracovala Regionální kontaktní organizace pro střední Moravu (RKO CITT UP).

Vedení Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci
vás zve na

reprezentační ples

Přírodovědecké fakulty UP,

který se koná v sobotu 15. 3. 2003 v prostorách
Slovanského domu od 19.30 hod.

K tanci a poslechu hrají hudební skupina *Efekt* a *Olomoucká cimbálová muzika*. Svě taneční umění předvedou taneční skupina *Tarantela* a *T. Hudeček s partnerkou*. Štěstí vás neopustí ani při *tombole*. V místě konání plesu jsou k dispozici tři bary a Mexická restaurace (v přizemí).

Vstupenky v ceně 150 Kč jsou v prodeji
na sekretariátě děkana PFF UP, tř. Svobody 26,
tel. 585 634 009.

Reflexe studia očima absolventů

Jedním z pramenů zvyšování kvality a aktuálnosti obsahu studia i motivací pro současné posluchače jsou i názory a zkušenosti nedávných absolventů. S tímto záměrem organizuje Katedra speciální pedagogiky PdF UP 4. 3. 2003 další setkání mladých absolventů prezenčního studia, tentokrát se zaměřením na etopedii.

-red-

Jen několik řádků

Kupecké počty

Jste doktorand. Vaše dosavadní studia přišla vás a vaši rodinu odhadem na dvě stě tisíc korun. Maminka vám stále kupuje kalhoty, bydlíte v nejlevnějším podnájmu se dvěma kamarády. Průměrný plat spolužáků ze střední školy je trojnásobkem vašeho stipendia. Investice do vzdělání momentálně přišla v porovnání s jejich vydělkem nejméně na půl milionu. Musíte však žít ve městě, platit nájmy, kupovat byty. Univerzity na venkově nerostou. Stále nevěříte, že bude hůř, jak vám o tom vyprávějí starší a závaní kolegové. Vláda přece chystá...

Jste asistent. Váš průměrný nástupní plat je roven průměrnému platu dělníka, jenž nedokončil základní školu. Průměrný plat vašich spolužáků s vysokoškolským titulem, kteří pohrdli školstvím, přesahuje třicet tisíc. Váš deficit ve srovnání s nimi začíná na dvou stech tisících ročně. Seženete-li grant a najdete-li mezi sháněním peněz čas na habilitaci, snad se po letech přiblížíte dvěma třetinám až třem čtvrtinám průměrného platu českého vysokoškoláka v zaměstnaneckém poměru. Ještě stále však nevidíte záda těm, kdo vás předběhli zkrátkou ze střední školy, a stěží doháníte stárnoucí spolužáky z rodné vsky, kteří si pořídili dům a jezdí zánovní škodovkou. Nemáte na auto? To nikomu neovysvětlíte, budou si myslet, že byste ho nedokázali řídit.

Jste docent. Vaše mzda již skutečně při vhodných okolnostech, grantech a správné volbě univerzity a oboru může dosahovat tři čtvrtin průměrného měsíčního platu vysokoškoláka – nenechte se vyprovokovat jeho služebním autem, mobilem, zaměstnaneckými výhodami, prémie a třináctým platem. Dohnali jste spolužáky ze základní, těm ze střední šlapete na paty. Máte před důchodem – při troše štěstí (nezruší-li vám katedru ani fakultu) si pak pořídíte značkovou špacírku a budete zváni na akademické sedánky. Při troše smůly můžete krmít v nejbližším parku holuby. Peníze nikdy nebyly tím, co jste v životě hledali. Ano, ale zeptali jste se svých dětí, které možná nebudou mít na zaplacení školného? Každopádně – rodina i společnost jsou na vás hrdí.

A nejlépe – jste profesorem. Můžete kandidovat na prezidenta.

http://dialog.cz/pocitejte_s_nami/

P. Bilík

Zákonodárná iniciativa ve druhém čtení

Od poloviny loňského roku spolupracuje Katedra speciální pedagogiky PdF UP s olomouckým Krajským úřadem na vypracování návrhu zákonodárné iniciativy na změnu a doplnění dvou školských zákonů, které se týkají vzdělávání dětí se zdravotním postižením na běžných školách a zavedení institutu asistenta ve třídách běžných škol. Jak jsme informovali v předchozím čísle Žurnálu UP, nebyl návrh zákonodárné iniciativy v listopadu 2002 doporučen Vládou ČR ke schválení.

Na konci února byla jeho poopravená verze – výsledek mnohaleté badatelské a pedagogické práce – předložena na návrh krajského zastupitelstva Olomouckého kraje Poslanecké sněmovně PCR, která jej odevzdala do druhého čtení. Zákonodárná iniciativa bude nyní předmětem jednání Výboru pro sociální politiku a zdravotnictví a Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu PS PCR.

-red-

Reprezentační ples UP

V prostorách Slovanského domu proběhl v sobotu 22. 2. 2002 **Reprezentační ples UP**. V rámci předtančení byly předvedeny ukázky standardních tanců (na snímku nahoře) v podání dua *Hudeček – Hradecká (PFF UP)*, k tanci a poslechu hrála *Formace Milana Ludvíka a Cimbálová muzika Slanina*. Kromě

hlavní výhry v *tombole* – zpáteční jízdenky do Paříže – upoutaly pozornost i další hodnotné ceny, např. nepoužitá plastická popelnice.

-red-, foto -tj-

Mladá polská malířka v Galerii Výpad

V úterý 18. 2. byla zahájena výstava kombinovaných maleb skromné diplomantky atelieru malby prof. A. Wsiolkowského na Akademii krásných umění v Krakově, známého naší akademické obci již nedávným úspěšným vedením třídního workshopu malby v prostorách Uměleckého centra UP. Tehdy s ním přijela i jeho studentka 4. roč. Teresa Szyngierová. Její osobní styl se projevil intenzivním soustředěním v odlehlych zákoutích konviktu; výsledný cyklus expresivně laděných maleb je pod názvem *Malířství je můj život* k vidění ve studentské Galerii *Výpad* Katedry výtvarné výchovy PdF UP v budově na Purkrabské 2 od 18. 2. do 11. 3. 2003. Na vernisáži představila T. Szyngierová doc. ak. mal. D. Puchnarová z Katedry výtvarné výchovy PdF UP (obě na snímku).

-pdf-, foto -tj-

Představil se kandidát na funkci děkana CMTF UP

Na setkání akademické obce CMTF UP, které se uskutečnilo 26. 2. 2003, představil svou vizi o další budoucnosti Cyrilometodějské teologické fakulty UP doc. P. Chalupa, ThD. Dosavadní proděkan CMTF UP pro studijní a pedagogické záležitosti a zahraniční styky a člen Katedry biblických věd CMTF je jediným kandidátem na funkci děkana fakulty pro další funkční období. Volba děkana CMTF UP je připravena na 19. 3. 2003. Působení současného děkana CMTF prof. P. Ambrose, Th.D., který stál v čele CMTF UP již druhý funkční období, končí 30. 6. 2003.

-red-

Změny na webových stránkách UP

Dnem 21. 2. 2002 získala internetová podoba **Žurnálu Univerzity Palackého On-line** novou úpravu vycházející z úpravy tištěné verze. Adresa, na které je možno si internetový týdeník UP prohlédnout, je: <http://www.upol.cz/UP/On-linezurnal/zurnal.php>.

Na webové stránky UP (www.upol.cz) byla dále přidána rubrika *Vnitřní síť UP*, ve které je seznam odkazů na služby webových stránek vnitřní sítě UP (intranetu), jako jsou STAG, INIS, objednávání jídel a další. Rubriku *Vnitřní síť UP* najdete kliknutím na menu *UNIVERZITA* (v levém rámci).

-red-

V rámci programu Erasmus – Socrates a kurzu *Hudební teorie a technologie* pořádala Katedra hudební výchovy PdF UP Kurz schenkerovské analýzy. Ve dnech 18. – 20. 2. jej vedl G. Chew, Ph.D., z Department of Music Royal Holloway University of London.

-red-, foto -tj-

Krátce z Rady vysokých škol

Sněm Rady vysokých škol zvolil na svém zasedání 6. 2. 2003 předsedou Rady vysokých škol doc. F. Ježka, CSc. (ZČU Plzeň) a místopředsedy Rady prof. J. Bednáře, CSc. (UK Praha), prof. V. Haasze CSc. (ČVUT Praha), doc. E. Münsterovou, CSc. (VUT Brno) a Bc. J. Nantla (předseda Studentské komory).

Členové Rady vysokých škol za UP delegováni k 10. 2. 2003: doc. L. Ludíková, CSc., prof. J. Lasovský, CSc., M. Kohajda (Studentská komora), M. Bučko (náhradník).

Delegáti fakult: CMTF – Mgr. P. Dvořák, FF – PhDr. K. Konečný, CSc., LF – prof. J. Hálek, CSc., PdF – PhDr. M. Chráška, Ph.D., PF – JUDr. J. Sovinský, PFF – doc. R. Kubínek, CSc., FTK – Mgr. M. Kudláček, Ph.D.

Další zasedání Předsednictva RVŠ se uskutečnilo v Praze 20. 2. (bližší informace viz www.rvs.cz).

-red-

CD prof. Jana Vičara

Prof. Jan Vičar, CSc., vedoucí Katedry muzikologie FF UP, jedna z nejvýraznějších, mnohostranně orientovaných osobností českého hudebního života, má na svém skladatelském kontě řadu kompozic komorních, orchestrálních i vokálních. V těchto dnech byly vydány jeho dva autorské kompaktní disky: *Vivat universitas!* a *Zpíváme si*.

Vivat universitas! charakterizuje sám autor jako ukázkou svého postmoderního pojetí hudební kompozice. V 76 minutách je představena jeho tvorba od studií skladby na JAMU v Brně a na AMU v Praze až po současnost. Široký záběr v sobě zahrnuje díla komorní i orchestrální, dětské sbory i skladby hraničních žánrů. Vydavatelem tohoto CD je Univerzita Palackého v Olomouci. (např. *Faniáři* prof. J. Vičara se na UP hrávají při promocích od roku 1996), spoluvydavatelem se pak stala Hudební fakulta AMU v Praze. Technické realizace se ujalo *Zvukové studio AMU*. Text k CD připravil prof. J. Havlík, CSc., interprety jsou *České noneto*, *Dětský pěvecký sbor Českého rozhlasu v Praze* řízený dr. B. Kulínskou, *Moravská filharmonie Olomouc* řízená J. Kyzlinkem a V. Mickou, *ostravské Kubínovo kvarteto*, dlouholetá sólistka olomoucké opery J. Majtnerová a studentské *Žestové kvinteto AMU* vedené A. Cočkem. Výroba CD v nákladu 500 kusů byla hrazena z příspěvků sponzorů. Pro

talent a důkladnou řemeslnou a invenční výbavu pohotového hudebníka. Jeho tvorba dokládá velkou žánrovou a stylovou šíři, vedle komorních a rozsáhlejších děl tzv. artifiční hudby nechybějí skladby určené pro dětské interprety a posluchače. Na prvním místě jsou to totiž dětské sbory, které tvorbu Jana Vičara s velkou radostí vyhledávají a zpívají. Jejich výběr přináší CD *Zpíváme si* (vydavatelem je opět UP), které obsahuje studiové a koncertní nahrávky

Vičarových sborů a písniček pro děti. Zachycuje mj. i dvě live nahrávky – cyklus *Zpíváme si* (1982) a *Na shledanou!* (1982), jež mají pro autora velký význam: zazněly na olomouckém festivalu *Svátky písní*, s nimiž byla dlouhou spojena Vičarova organizátorská a koncepční práce. Píseň *Na shledanou!* je raritou, neboť na rozloučenou s celým festivalem ji v roce 1983 zpívala téměř tisícovka dětí a nahrávka této „festivalovky“ zachycuje autentickou atmosféru. Všechny další cykly byly napsány na slova básníka J. Žáčka, v některých písních zapojuje autor i recitaci.

Hudebnímu skladateli Janu Vičarovi je žánr písně blízký a pohybuje se v něm se samozřejmou jistotou. Některé z předkládaných písní se mohly při troše cíleného zájmu stát dobovými hity.

Skladby prof. J. Vičara, CSc., obsažené na obou CD dosáhly několika ocenění ve skladatelských soutěžích. Jejich současnou nejceněnější devizou je však fakt, že nemají nouzi o interprety.

Nejen z informací uveřejněných na přebalech vybrala

-map-, -dzik-

omezený počet zájemců je CD k dispozici na sekretariátě Katedry muzikologie FF UP.

Přes svůj pozdější vývoj a profesi znamenitého estetika a hudebního teoretika nezapře prof. J. Vičar ani v dalších písních a sborech svůj muzikantský

Vzpomínky

Vzpomínka na významnou osobnost

V únoru 2003 nás navždy opustil kolega a přítel doc. PhDr. Miloslav Krbec, CSc., který v letech 1964–1989 působil na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty UP v Olomouci. Každému z pamětníků vyvstane před očima obraz odborníka s všestranným rozhledem, s hlubokými znalostmi lingvistickými, historickými, literárněvědnými i národopisnými, ale také člověka stále chvátajícího, se zájmem o vše, co ho obklopovalo.

Doc. M. Krbec se narodil 3. 7. 1924 v Olomouci v rodině policejního úředníka. Po základním vzdělání absolvoval olomoucké Slovanské gymnázium. Ve 40. letech byl totálně nasazen v některých moravských městech i v Německu (Berlín) a až v roce 1945 zahájil studium na FF UK v Praze (obor český jazyk a ruský jazyk). Po složení první státní zkoušky přešel na FF UP v Olomouci a v letech 1949–1959 na této fakultě působil jako odborný asistent. Od roku 1959 vyučoval na Pedagogickém institutu a jeho další učitelská i odborná činnost je již spojena s Pdf UP. Přednáškami i semináři doc. Krbce prošly stovky studentů, kterým jeho zaujatý a někdy i netradiční přístup navždy zůstane v paměti. Vyučoval především fonetiku a fonologii a také jeho doktorská práce byla zaměřena na fonetiku a obecný jazykozpyt. Celoživotní láskou doc. Krbce však zůstal Josef Dobrovský. Editoval řadu prací z jeho pozůstatosti a byl členem

komise pro vydávání děl J. Dobrovského při Slovanském ústavu Akademie věd ČR. V této souvislosti bychom chtěli připomenout i mnoho zasvěcených přednášek, které se konaly v prostorách olomouckého Hradiska. S uvedenou tematikou úzce souvisí také kandidátská práce M. Krbce, věnovaná studiu česko-německých vztahů v době národního obrození. Při vzpomínce na našeho kolegu nemůžeme opomenout ani jeho znalosti cizích jazyků, kterých plně využíval při svých přednáškách mimo republiku a které mu umožnily publikovat práce v zahraničí. Docenturu získal doc. Krbec v roce 1981 a obnovené habilitační řízení proběhlo v 90. letech na FF UP v Olomouci. Na Pdf UP byl řadu let výkonným redaktorem všech řad sborníků AUPO (Acta Universitatis Palackianae Olomucensis) a jeho příspěvky v těchto sbornících vyvolávaly ohlas naší i zahraniční odborné veřejnosti. K rozvoji kontaktů se zahraničím přispíval M. Krbec nejen svými odbornými znalostmi, ale také dalšími aktivitami spojenými se svou překladatelskou a tlumočnickou prací.

Odchodem doc. M. Krbce jsme ztratili jednu z velkých osobností. Věříme, že v jeho odkazu budou pokračovat další badatelé, a pomohou tak naplnit to, co v jemu vyměřeném čase již nebylo možno vykonat.

Doc. M. Krobotová, CSc., Katedra českého jazyka a literatury Pdf UP

Stručně

Další z besed pořádaných olomouckým REIS proběhla 20. 2. na olomoucké radnici, tentokrát přednášel Mgr. J. Důrr (FF UP) na téma **Moc, pravomocí a rozhodovací procesy institucí Evropské Unie.** * * *

V Galerii Zbrojnice (IC UP) proběhla 20. 2. 2003 vernisáž výstavy cestopisných a dokumentárních fotografií **Severozápadní Kanadou lodí, pěšky, autem.** * * *

Ve středu 5. 3. se uskutečnil další zasedání **Akademického senátu UP**, které bude mít na programu mj. projednání úpravy tabulky mzdových tarifů. * * *

Společné zasedání pléna **České konference rektorů a Slovenské rektorské konference** je připraveno na 6. 3. na Univerzitě v Hradci Králové.

-red-

Cena děkana Pdf UP
a Cena Jindřicha Štreita

V těchto dnech rozhodla porota o vítězích fotografické soutěže o Cenu děkana Pedagogické fakulty UP v Olomouci. Jindřich Štreit, který je členem poroty, udělil jednomu z oceněných autorů také vlastní ocenění. Výstava soutěžních prací bude instalována v prostorách Uměleckého centra UP. Vernisáž výstavy se uskuteční dne 3. 3. 2003 v 17 hod.

-pdf-

Knížní veletrh LIBRI 2003/
9. literární festival Olomouc

Letošní ročník, který proběhne na Výstavišti Flora Olomouc ve dnech **6.–8. 3. 2003**, prezentuje především kultury země visegrádské čtyřky v duchu zásady *Poznáním k vzájemnému pochopení a respektu.*

Z připravovaných výstav, soutěží, autogramiád, koncertů a divadelních představení: V. Vokolek – *Básně obrazy – obrazy básně*; *Výstava fotografií z olomouckých pobytů A. Ginsberga*; *Kniha Libri 2003 – soutěž pro nakladatele*; *Noc básníků – soutěž o nejlepší báseň*; autogramiády L. Vaculíka, P. Hůlové, P. Uhla, R. Ludvy aj.; Divadlo Na blízko (Praha): *Psí srdce* (M. A. Bulgakov).

Hosté Literárního festivalu: I. Vörös, A. Bajaja, H. Androniková, E. Haki, J. Svoboda, J. Rudiš, J. Lukeš, R. Ráž, M. Głowiński, J. Šimsa, L. Vaculík, M. Urban, V. Burian, L. Engelking aj.

Podrobný program viz <http://www.upol.cz/UP/Onlinezurnal/>.

-red-

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrčím dialog s posuzovateli jejich práce vyhlásuje

9. ročník veřejné literární soutěže

pro studenty Univerzity Palackého
Podmínky soutěže: předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran, v oboru drama text hry, a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se miní strojopis [počítačový text] o 30 řádcích a 65 úhzech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 28. březen 2003.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny: 1. cena – 2 000 Kč, 2. cena – 1 500 Kč, 3. cena – 1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdvojují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektorka UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2003 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát rektora Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc. Obálku označte heslem „Literární soutěž“.

-rup-

Co nabízí Regionální kontaktní organizace pro střední Moravu

■ V rámci Centra pro inovaci a transfer technologií UP (CITT UP) zahájila v červnu roku 2001 svoji činnost Regionální kontaktní organizace pro střední Moravu (RKO). Jejím úkolem je poskytovat informace o evropských výzkumných programech, především o 5. rámcovém a nově připravovaném 6. rámcovém programu EU, pomáhat při přípravě projektů podávaných do těchto programů, poskytovat asistenci v průběhu řešení projektů a podporovat zapojení místních organizací a firem do projektů mezinárodní spolupráce. RKO byla vytvořena v rámci projektu EUPRO Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR jako součást národní informační a podpůrné sítě odborných center (NINET). Tvoří ji konsorcium Univerzity Palackého v Olomouci, Slezské univerzity v Opavě a Okresní hospodářské komory Olomouc.

RKO nabízí základní informace o rámcových programech EU, dokumentaci potřebnou pro přípravu projektu, tzv. „informační balík“, bezplatné konzultace a odbornou a jazykovou asistenci při přípravě projektů. Dále RKO nabízí zprostředkování smluvní spolupráci se subjekty zajišťujícími právní, odbornou a jazykový servis, pomoc při vyhledávání zahraničních partnerů pro projekty, zprostředkování kontaktů s pracovišti univerzit, administrativní pomoc při správě, řízení a ukončení projektů, monitoring zadávaných konkrétní oblasti výzkumu, poskytuje služby knihovny aj. RKO je také vydavatelem *Bulletinu TIP*, jenž je určen zájemcům o nové možnosti mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje nových výrobků, služeb a technologií.

V průběhu prvního období své existence se RKO zaměřila zejména na pomoc při podávání přihlášek projektů do 5. rámcového programu EU. Jednalo se o následující projekty: – 1st Pan-European Student's Conference in Kinanthropology (FTK UP, dr. I. Jirásek), 13th International Conference on Cytochromes P450: Biochemistry, Biophysics and Drug Metabolism (LF UP, prof. P. Anzenbacher, DrSc.), 6th European International Conference on Biocatalysis and Biotransformations (BIOTRANS 2003) (LF UP, prof. V. Šimánek, DrSc.), Marie Curie Individual Fellowship (navrhovatel RNDr. M. Kalina, PhD., FTK UP), Marie

Curie Individual Fellowship (navrhovatel Ing. M. Skalníková, FI MU), Marie Curie Individual Fellowship (navrhovatel doc. Z. Trávníček, PhD., PFF UP). Z těchto projektů byly Evropskou komisí vybrány k financování dva projekty: 13th International Conference on Cytochromes P450: Biochemistry, Biophysics and Drug Metabolism (LF UP, prof. P. Anzenbacher, DrSc.) a 6th European International Conference on Biocatalysis and Biotransformations (BIOTRANS 2003) (LF UP, prof. V. Šimánek, DrSc.). Pracovníci RKO se u obou projektů podíleli na přípravě materiálů pro podpis smlouvy a na vyjednávání s Evropskou komisí.

RKO se podílela také na přípravě jednoho projektu do programu NATO Advance Research Workshops, vyhlášeného vědeckým výběrem NATO. Workshop s názvem *Material Research in Atomic Scale by Mössbauer Spectroscopy* byl ve výběrovém řízení úspěšný a uskutečnil se v červnu 2002 ve Smolenici (SR).

Jedním z nástrojů získávání zájemců o programy EU je pořádání informačních seminářů orientovaných na konkrétní problematiku; pracovníci RKO takový na UP uspořádali zatím jeden, a to v Ústavu imunologie LF na téma *Podmínky 6. rámcového programu*. Podle slov pracovnice RKO Mgr. G. Pokorné však probíhala podpora informovanosti o rámcových programech EU především formou rozesílání informací prostřednictvím e-mailu a osobními konzultacemi: *Zpočátku jsme nevěděli, koho konkrétně oslovit, kdo se čím zabývá, některá témata jsme ovšem mohli odhadnout. Oslovovali jsme tedy prostřednictvím proděkanů fakult pro vědu a výzkum a vedoucích kateder konkrétní pracoviště UP. Bylo to těžké a je to těžké stále, ale postupně si k nám lidé, kteří mají o projekty zájem, našli cestu.*

Jeden z hlavních problémů při hledání vhodných uchazečů o podporu v rámcových programech EU, kteří by mohli nabízených možností využít, představuje podle ředitelky CITT Mgr. H. Stoselové skutečnost, že pracoviště, která by disponovala dostatečným potenciálem (vědeckým, výzkumným), jež účast v mezinárodních projektech vyžaduje, není na UP mnoho. Tato okolnost zvláště výrazně ovlivňuje účast v projektech 6. rámcového programu, který je výrazně orientován na integraci výzkumu, na jeho „kolektivní“ charakter. Jak dodává Mgr. Pokorná, v nejtěžší situaci se ocitají pracoviště typu pedagogických a filozofických fakult: *Pro tyto fakulty je možností skutečně méně a tomu odpovídá i projevovaný zájem. Projekty EU jsou zaměřeny velmi prakticky – vzorovým příkladem mohou být lékařské vědy: vymyslí se lék a výsledkem je jeho finální prodej.*

Přes počáteční problémy se RKO podařilo navázat kontakty s pracovníky výzkumných subjektů, kteří se na RKO obraceli se žádostmi o informace pravidelně. Jsou to zejména Česká chemická společnost, Ústav

lékařské chemie a biochemie LF, Ústav imunologie LF, Ústav teorie a praxe ošetrovatelství LF, Fakultní nemocnice Olomouc, Laborator růstových regulátorů PřF, Centrum aplikovaného výzkumu (CITT).

Vzhledem k poptávce některých univerzitních pracovišť po mezinárodních projektech, jejichž témata nespádají do rámcových programů EU, se RKO věnuje také problematice dalších mezinárodních programů (Phare, Socrates, Leonardo, Health, Eureka, Cost apod.) s cílem rozšířit své služby a pole působnosti. Jak uvedla Mgr. G. Pokorná, spolupráce byla navázána s doc. D. Nezvalovou, proděkanou PdF UP, v rámci řešení projektu v programu Socrates na téma dalšího vzdělávání učitelů a vedoucích školských pracovníků. Do Operačního programu Olomouckého kraje byl za CITT podán projekt konference European Technology Transfer Forum, kde se umístil na prvním místě a byl určen k podpoře (konference proběhne ve dnech 21. – 23. 5. 2003 v Olomouci).

RKO navázala také spolupráci s Krajským úřadem Olomouckého kraje. Byl vypracován projekt školicích seminářů pro jeho zaměstnance, jehož cílem je seznámit účastníky s podmínkami projektového řízení v EU. Tento projekt byl podán do Operačního programu Olomouckého kraje.

Vzhledem k nevelkému zájmu o účast v evropských programech ze strany malých a středních podniků regionu vypracovala RKO koncepci, jež by měla přispět k důslednějšímu šíření informací a nabídky výzkumných pracovišť. Byla vytvořena databáze malých a středních podniků, jimž jsou tyto informace předávány, a byla rovněž aktualizována databáze vědeckotechnických služeb Univerzity Palackého a Slezské univerzity obsahující kontakty na ta vědecká pracoviště, která mají zájem o spolupráci s podnikatelským sektorem (tato nabídková databáze je přístupná na internetových stránkách RKO).

(Další informace jsou k dispozici na informačním letáku, který obsahuje toto číslo Žurnálu UP, a na adrese www.cittup.cz.)

Připravila -mav-

Víte, že...

... za dobu trvání 5. rámcového programu EU, tj. za roky 1999–2000, se více než 1 700 českých týmů podílelo na podání téměř 1 400 projektů?

... součet rozpočtů těchto potenciálních účastníků překračuje 12 miliard Kč – dosahuje tedy úrovně našich současných ročních státních výdajů na vědu a výzkum?

-red-

Ke 430. výročí...

Dokončení ze str. 1
kulturních dějinách, byla slavnostně inaugurována pro své druhé funkční období její Magnificence rektorka Univerzity Palackého v Olomouci prof. MUDr. PhDr. Jana Mačáková, CSc., společně s nově zvolenými děkany pěti fakult Univerzity Palackého. Připomeňme při této příležitosti, že prof. Mačáková, CSc., je v pořadí 162. osobností ve funkci rektora olomouckého vysokého učení a druhou ženou v této funkci v jeho historii – po prof. PhDr. Jiřině Otáhalové-Popelové, jež ukončila působení v rektorské funkci právě před padesáti lety, roku 1953. A ještě jedna připomínka: 62. druhý rektor v pořadí rektorů olomoucké univerzity, profesor práv Jindřich Antonín Bösenselle, byl v letech 1766–1767 prvním světským rektorem olomouckého vysokého učení. Po dalších sedmi letech, v roce 1773, byl řád Tovaryšstva Ježíšova vůbec zrušen, mimo jiné také proto, že se usilovně bránil inovacím své pedagogické doktríny.

Během letošního jubilejního roku by mělo mj. vzniknout prezentační CD-ROM olomoucké univerzity postihující hlavní etapy dosavadní historie a přítomnost olomouckého vysokého učení. Bylo by bezpochyby přínosné, kdyby 60. výročí vzniku Univerzity Palackého, připadající na 21. února 2006, mohlo být oslaveno rovněž vydáním knižní publikace věnované dějinám staré olomoucké univerzity i Univerzity Palackého; tato publikace by mohla svou celkovou koncepcí a výtvarným řešením navázat na kolektivní publikaci *Jezuitský konvikt – sídlo Uměleckého centra Univerzity Palackého v Olomouci (Dějiny – Umělecké a stavební dějiny – Obnova a využití)*, vydanou Univerzitou Palackého v roce 2002.

Prof. J. Fiala, CSc., FF UP

Poznámka

Kde pracovitost nestačí

Nezajímá ho pracovitost, ale produktivita – řekl náš doktorand tč. v zahraničí o šéfovi tamního pracoviště s příměsí respektu a trpkosti v hlase. Sám nyní poznává, co tvůrčí pracovníci dobře znají. Můžeš pracovat dvanáct hodin denně a výsledek stále uniká v mlze nejednoznačnosti. Závislost mezi délkou pracovní doby a výsledkem vědecké práce není bohužel lineární. Chybí zde záruka zdánlivě dokončení díla, dokud se k vytrvalosti a plni nepřidá správný nápad – myšlenka zrozená z intuitivního spojení poznáního a osvojeného s předpokládáním a tušením. „Může se přihodit pozdě v noci při poslechu Mahlerovy Deváté symfonie,“ poznamenal by Thomas Lewis. „Podoba se záblesku, který spojí vědomé myšlení a znalost faktů s fantazií,“ řekl by velký fyziolog a vyznavač intuice Hans Selye. Je jednotlivá myšlenka, která rázem fakta nově uspořádá a umožní vysvětlení nebo ukáže cestu k vysvětlení a objevu dalším výzkumem. Stává se základem vědecké hypo-

tézy a její ověření cílem výzkumného projektu, na němž náš doktorand spolupracuje v zahraničním týmu. Získává zkušenost z výzkumu v přední linii, kde primárním cílem je nový vědecký poznatek. Jeho úvodnost, ověřitelnost, význam a publikovatelnost bude muset obstát před soudem recenzentů střežících vysoký IF časopisu, ve kterém pracoviště publikuje, aby udrželo svou prestiž a pozici v grantových soutěžích.

Až se náš doktorand vrátí jako spoluautor takovéto publikace, bude mít načrtnuté své doktorské dizertace v kufří. Infikován badatelskou žádostí a neklidem hledačů, bude srovnávat a pátrat po skupině s podobnou produktivitou, kam by se rád začlenil, kde by mohl pokračovat – napřed na domovské univerzité, potom ve státě a posléze v Evropě a zámoří. Tak univerzity získávají a ztrácejí vědecké talenty, tak přispívají k rozvoji světové vědy.

-mh-

O kognitivní lingvistice a vědeckém poznání /III/

V minulých dvou číslech Žurnálu UP jsme publikovali první dvě části rozhovoru s prof. J. Kořenským, DrSc., vedoucím Katedry bohemistiky FF UP na téma kognitivní lingvistika. Dnes přinášíme jeho dokončení.

Kolik věd a umění, ale i náboženství, tolik obrazů světa. Každé poznání je zobrazením, modelem určitého sektoru, výseče či aspektu reality hmotné či duchovní. Myslíte, že existuje hierarchie, či spíše jen komplementarita těchto zobrazení a že má vůbec smysl po ní pátrat?

To je náročná a potřebná otázka: Z historie víme, kolik usilí bylo především tvůrci velkých filozofických systémů věnováno problému hierarchizace věd a stanovení místa filozofie vzhledem k těmto hierarchiím. Naproti tomu v myšlení posledních desetiletí se prosazovalo opačné hledisko: žádná z lidských noetických aktivit – v oblasti vědy, filozofie či umění – není nadřazena jiné. Nepochybně jsou to různé obrazy, různých částí našeho světa, ale i různé obrazy týchž částí světa nebo tohoto světa jako celku. Myslím, že potřeba komplementarizovat stále rostoucí počet výsledků různých vědních disciplín, různých teorií v rámci téže vědní disciplíny apod. je velmi naléhavá. Alespoň v oblasti vědy. Chápu to jako potřebu systematické konceptuální vzájemné translace teorií, metod, poznatků. Vědy jako celek představují obrovské množství termínů, o něco méně konceptů, pojmů a – řekl bych – rozumně mnoho jevů, které člověk nezbytně potřebuje poznat, vyložit, pochopit. A to lze řešit právě cestou velmi náročných komplementarizací.

Tak jako geny, biochemické děje a zkameněliny skýtají možnost proniknout do biologické minulosti, právě tak živé jazyky a jejich literární památky prozrazují mnohé o předcích. Co soudíte o myšlence Strozva Jonese, autora knihy „Jazyk genů“?

Bylo řečeno (Husserl, u nás Patočka), že jazyk je – volně řečeno – sedimentem noetických aktivit člověka v historické perspektivě, sediment kulturní historie vůbec. Gramatiky přirozených jazyků jsou

proto tak složité, že nejednoduše reflektují rozvoj poznávacích možností a schopností člověka, že jednotlivé stupně a fáze těchto procesů petrifikují v podobě jazykových forem. Ba co více: trůfám si říci, že v přirozených jazycích je velmi různým způsobem „zataveno“ mnohé z toho, co je vlastní přírodě, ale co si člověk ve své poznávací, vědní aktivitě v daném čase ještě neuvědomoval. Důkazů je bezpočet: vyabstrahujeme-li např. z češtiny všechny prostředky na vyjadřování (určitého i neurčitého) kvantování a kvantifikování objektů i procesů, vyabstrahujeme-li všechny prostředky k vyjadřování časových relací, vyabstrahujeme-li prostředky časoprostorového umístění objektů i dějů a transpozici těchto prostředků do světa nemateriálních jevů, užasneme nad dokonalostí, dynamikou a univerzálností těchto soustav. Troufám si v těchto souvislostech říci, že – budeme-li chápat člověka a svět monisticky – je lidská řeč jakousi vnitřní sebereflexivní funkcí reality. Tak jako neznáme teoreticky ještě všechny vlastnosti přírody, ale umíme v ní žít, tak jsme svými dosavadními gramatikami nepostihli všechny vlastnosti svého jazyka, ale umíme jím komunikovat.

Co se týče uplatnění genetického myšlení – je tu třeba již výše zmíněné obezřetnosti. Že však jde o typ univerzálních informačních toků, typ jazyka v širokém slova smyslu, je nepochybné.

Někteří autoři tvrdí, že existuje paralela mezi vývojem biologickým a jazykovým. Vždyť genetika sama je vědou o jazyku dědičnosti, souborem zděděných informací předávaných z generace na generaci. Má slovní zásoba – vlastní geny, má gramatiku – způsob, jakým jsou dědičné informace uspořádány, našli bychom zde analogii se sémantikou i syntaxí. Nenaznačují to existenci obecné, archetypální struktury jazyků vůbec?

Tato otázka má několik rovin, které mohou velmi dobře osvětlit interdisciplinární vztahy. Především: v předstrukturalistickém období lingvistiky, v době, kdy darwinovská vývojová teorie druhů slavila vý-

znamné úspěchy, věnovala lingvistika analogicky pojatou pozornost principům vzniku, vývoje, diferenciaci jazyků. Mnohé z toho zůstává dodnes v platnosti – ostatně neimanentisticky chápaný stromový model vzniku, vývoje, multiplikace a diferenciaci prvků systému je nespornou univerzálií. V této fázi tedy přírodní vědy významně inspirovaly lingvistiku. Naopak tam, kde vnímáme procesy genových informací jako jakousi „biologickou komunikaci“ (a jsme k tomu nepochybně oprávněni obecnou teorií informace i sémiotikou), tam, kde jsme připraveni mluvit o gramatických předpokladech těchto procesů, tam se vlastně interpretačně inspirovala biologická genetika lingvistickým myšlením. Komparativní interpretace funkčně velmi různých kódů je jistě žádoucí. Ostatně podobně se svého času inspirovala strukturální antropologie lingvistickou fonologií (Lévi-Strauss) Ale – neodpustím si trochu skepse: Myslím, že sama lingvistika bude dříve či později takovéto klasické představy o vnitřní strukturaci gramatiky revidovat – snad právě pod vlivem funkční strukturační jazykové informatiky, sémiotických systémů.

Publikoval jste něco z problematiky kognitivní lingvistiky, popř. vůbec z oblasti problémů, o nichž jsme hovořili?

Za „institucionálního kognitivního lingvistu“ se nepovažuji, ale příslušnými otázkami se zabývám již dlouho. Snad bych mohl uvést svou starší monografii „Konstrukce gramatiky ze sémantické báze“ (Praha 1984), kde jsem se pokusil uchopit notionalní sémantiku přirozeného jazyka jistým formalismem a sledovat způsob, jakým se pak tato sémantika realizuje vyjadřovacími, výrazovými prostředky konkrétního jazyka. Uvedu i soubor studií „Proměny myšlení o řeči“ (Praha 1998), kde jsem usiloval mimo jiné v návaznosti na předchozí formulovat ideu tzv. procesuální gramatiky s akcentem na interaktivní, dynamický charakter toho, co nazýváme gramatikou jazyka. Rada otázek, o kterých jsme právě mluvili, bude dotčena v připravované monografii „Člověk – řeč – poznání“.

Děkuji vám, pane profesore, za neobyčejně zajímavý rozhovor z oblasti, kde se vědy setkávají, doplňují a také inspiroují.

Prof. M. Hejtmánek

Poznámky:

Lingvistika – soubor disciplín zabývajících se zkoumáním přirozených jazyků, jazykověda.

Sémiotika – vědní oblast zabývající se teorií znaků, výzkumem znakových vztahů, znakovým chováním člověka.

Sémantika – jedna z tzv. sémiotických dimenzí (vedle syntaxe a pragmatiky), oblast zkoumání významových vlastností znakových vztahů.

Antropomorfní – jev chápaný v analogii, popř. v izomorfní s vlastnostmi lidskými.

Antropocentrický – nazírání jevů přírody, světa ze zorného úhlu pozice člověka jako pozice z hlediska poznání privilegované.

Noetika – věda o poznání.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Bezzubá stávka

„A vysokoškolská učitelé v Čechách? Požadavek vyšších platů prostě nestačí. Musí být totiž podpořen solidaritou ostatních odborových organizací. A dle mého skromného názoru též jednoznačnou podporou zavedení školného jako prvního kroku k větší finanční samostatnosti českých vysokých škol. Navíc, stávka nesmí být výsledkem náhlého pohnutí myslí, nýbrž pečlivě a promyšleně přípravy. Je příznačné, že podnět k pseudostávkové aktivitě českých vysokoškolských učitelů přišel od mladých filozofů. VŠ učitelé přírodovědných oborů jsou totiž částečně též vědci. A upřímně řečeno, stávkující vědec je tak trochu protimluv. Proč? Když jsem se ze zvědavosti ptal kolegyně v laborce, jestli stávku na UBC (University of British Columbia) podpoří svou účastí (tuto možnost má každý pracovník UBC), odpověděla: „Jste blázen? Podívej se, co mám práce!“

In: Neviditelný pes, 24. 2. 2002, M. Oborník: Bezzubá stávka, <http://pes.internet.cz/>

RECENZE

František Palacký: *Idea státu Rakouského*

Konec roku 2002 přinesl na knižní pulty další z řady publikací knižnice *Verbum*, vydávané Katedrou historie FF UP, která se již předchozími pěti svazky vryla do povědomí čtenářů odborné historické literatury. Nyní se tedy k široké veřejnosti dostává Palackého *Idea státu Rakouského*.

Publikace uvedená zasvěcenou předmlouvou prof. L. Hrabové je tvořena souborem osmi článků Františka Palackého, které vycházely v politickém deníku *Národ* v průběhu roku 1865. Je rovněž doplněna o dva významné Palackého spisy z let 1848 a 1849 – *Psaní dne 11. dubna do Frankfurtu* a *O centralizaci a národní rovnoprávnosti v Rakousku*.

V nejnovějším vydání *Ideje státu Rakouského* (spisy byly poprvé souhrnně vydány již v roce 1865), pro něž se rozhodla Katedra historie FF UP, se tak můžeme znovu zamyslet nad postavením jedné z nejvýznamnějších osobností českého politického života 19. století, Františka Palackého v kontextu rakouské monarchie. Společně s ním můžeme hledat odpověď na otázku, v čem tkvěla hlavní úloha tohoto mnohonárodnostního státu a jak měla být naplňována jeho státotvornost.

Při pročítání jednotlivých studií Palackého v chronologickém sledu, tedy od roku 1848 až po články z roku 1865, můžeme sledovat vývoj jeho politického myšlení a zároveň důslednost v některých zásadních otázkách týkajících se nejen českého národa, ale i dalších národů v rámci Rakouska. Základní myšlenkou Palackého politických úvah, která je akcentována ve všech státech, je zásada rovnoprávnosti národů a federativního uspořádání monarchie.

Již v *Psaní do Frankfurtu* z roku 1848, stejně jako ve všech ostatních studiích, můžeme Palackého chápat, v konfrontaci s jeho dobou, jako zosobnění zodpovědného politika, který je odhodlán vždy hájit

budoucí prospěch svého národa: *Jsem Čech rodu slovanského, i se vším tím nemohým, co mám i co mohu, oddal jsem se zcela i na vždy ve službu národu.*

Jako vnímavý a zodpovědný politik rovněž chápe nutnost neustále sledovat vývoj událostí a reagovat na něj. V tomto světle pak nemůžeme jeho známé výroky *Zajisté, kdyby státu Rakouského nebylo již dáвна, musil bychom si ho v interesu Evropy, ba humanity samé přičinili se co nejdříve, aby se utvořil* (1848). *Byli sme před Rakouskem, budeme i po něm* (1865) soudit jako nestálou politického myšlení, nýbrž jako reakci na nově se utvářející politické klima v Evropě ve 2. pol. 19. století. V roce 1848 vidí rakouskou říši jako důležitý a nenahraditelný prvek v rámci Evropy a je odhodlán hájit její zájmy za předpokladu zajištění autonomie jednotlivým národům. V roce 1865, zklamán dosavadním vývojem, který postupně směřuje k rakousko-uherskému dualismu, se k rakouské říši obrací velmi kriticky.

V čem tedy vidět smysl vydání *Ideje státu Rakouského* v 21. století? Dovolím si zde odcitovat několik řádek z předmluvy prof. Hrabové Palackého *Idea státu Rakouského*: *Bude-li čtena – jak ani jinak není možné – očima 21. století, vystoupí zřetelně obrysy problémů, které Palacký zaznamenal na samém počátku jejich vývoje a které se pak rozvinuly v plné podobě, někdy daleko hroznější než ony „nesnáze“, které Palacký předpokládal.*

Závěrem již snad jen poděkování Katedře historie olomoucké univerzity, která nese Palackého jméno, za to, že se zhostila úkolu zachovávat jeho dílo živé v širokém povědomí čtenářů.

Mgr. M. Mandelíčková

(Palacký, F.: *Idea státu Rakouského*. Olomouc 2002. ISBN 80-244-0506-7)

Minulost a současnost voleb akademických funkcionářů

Školská reforma Lva hraběte Thuna z poloviny 19. století razila vysokoškolské korporativní organismy a zavedla vysokoškolskou vnitřní správu a strukturu, která na našem území platila v podstatě až do roku 1950. Nejvýraznějším reliktem středověkého univerzitního korporativismu pak zůstaly volby akademických funkcionářů – děkanů fakult a rektora, uskutečňované až do roku 1950 podle zákona o organizaci úřadů akademických z roku 1873. V praktické každodenní činnosti však způsob voleb dodnes rozhodně nepředstavuje pouze středověké reziduum, ale současně spoluvytváří a formuje řídící a rozhodovací strukturu vysoké školy.

Podle zmíněné zákonné normy akademická obec (v dotyčném zákoně ovšem nedefinovaná) sestávala ze „sborů učitelů“ a ze „studijních imatrikulovaných“. Do „sboru učitelů“ spadali řádní a mimořádní profesori, docenti a učitelé v „užším smyslu tohoto slova“, tedy např. „učitelové živých jazyků, pokud jim vyučovatí mají ne z příčiny vědy, nýbrž předkem pro praktickou potřebu“. Všimněme si, že asistenti nepatřili do učitelů sborů. Asistent byl prostě asistentem svého profesora, a dokud nedosáhl docentského titulu, pak na vysoké škole de iure vlastně neexistoval.

Rozhodující postavení na vysoké škole zaujímaly profesorské sbory tvořené z profesorů řádných a mimořádných, přičemž počet profesorů mimořádných měl v daném grémiu tvořit maximálně polovinu profesorů řádných. Zájmy docentů zastupovali v profesorském sboru dva docenti s hlasem poradním, rozhodující hlas obdrželi docenti pouze při volbě děkanů a rektora.

Hluboce by se však mylil ten, který by snad považoval profesorský sbor za více či méně dobrovolný spolek mudrujících profesorských veličin, nezávazně trousící své rozmyšlenky univerzitní exekutivě. Z výše zmíněného zákona byl totiž profesorský sbor „úřadem fakulty přímo spravujícím“, tedy sám představoval exekutivní orgán. Profesorské sbory jednotlivých vysokoškolských fakult volily jeden akademický senát s celoškolskou působností, který sestával z rektora, prorektora (tj. rektora z předešlého roku), děkanů a proděkanů (tj. děkanů z předešlého roku) a z jednoho člena každého fakultního profesorského sboru. Takto sestavený akademický senát tedy představoval exekutivu celé vysoké školy, v níž v ročních intervalech rotovali rektor, prorektor, děkani a proděkani; na dobu tří let zůstávali v akademickém senátu pouze zástupci fakultních profesorských sborů.

Fakultní profesorský sbor volil přímo děkana, a to

pouze z řádných profesorů na dobu jednoho roku. Řídící kontinuitu zajišťoval automatický přechod odstoupivšího děkana do funkce proděkana, což platilo i pro rektorský post. Fakultní profesorské sbory ovšem rektora volily (opět pouze z řad řádných profesorů) nepřímo prostřednictvím čtyř volených volitelů.

Není potřeba tedy zdůrazňovat, že vysoké školy na našem území v období první republiky zcela řídili profesori, kteří tak nebyli pouze vědeckou špičkou ve svých oborech, ale také přímými a ze zákona odpovědnými administrátory běžného chodu té či oné vysoké školy. Za to se jim ovšem dostávalo mimořádného platového ohodnocení. Když pozdější generální ředitel Škodových závodů Vilém Hromádka nastoupil v roce 1921 jako šéf jednoho ze sedmi samostatných provozů tohoto mamutího podniku, jeho roční plat činil 100 000 korun. Těž maximální odměna vysokoškolského profesora mohla v tomto období dosáhnout až 75 000 korun.

Komunistická moc nepřála volbám žádného druhu, a tak není divu, že institut voleb akademických funkcionářů zanikl ve vysokoškolském zákoně z roku 1950. Volby akademických funkcionářů vrátil na vysokoškolskou půdu až zákon z roku 1966, přijatý již v atmosféře postupného společenského uvolňování směřujícího k Pražskému jaru. Akademické funkcionáře (rektora a prorektory, děkana a proděkany) volila vědecká rada (univerzity či fakulty) – samozřejmě za plného respektování tzv. stranické nomenklatury, tj. souhlasu příslušného stranického orgánu s výkonem funkce. Připomeňme, že funkce rektora spadala do nejvyšší stranické nomenklatury (předsednictvo ÚV KSČ), děkany schvaloval sekretariát ÚV KSČ, prorektory předsednictvo krajského výboru KSČ a proděkany sekretariát téhož stranického orgánu. Obsazení akademických funkcí v roce 1966 tedy jen stěží můžeme nazvat volbami, což ještě více platí pro podobné akty, jež se uskutečnily na vysokých školách až do přijetí vysokoškolského zákona v roce 1980, nahradivšího volební frašku jmenováním do akademické funkce.

Jediné víceméně svobodné volby svých představitelů realizovaly vysoké školy v období komunistické vlády pouze v roce 1969. Tehdy akademické funkcionáře volily tzv. rozšířené vědecké rady, skládající se z vlastní vědecké rady a ze zástupců tzv. společenských organizací – především odborů a studentů; tento systém stanovil na počátku roku 1969 tehdejší český ministr školství Vilibald Bezdiček. V této době se také rozpadl nomenklатурně stranický kadrový systém. Takto zvolené akademické funkcionáře však

olomoucký profesor neurologie Jaromír Hrbek, který zaujal post prvního normalizačního ministra školství, do svých funkcí samozřejmě nikdy nepotvrdil.

V období Pražského jara se formulovaly principy vysokoškolského zákona. Ten zcela nově definoval akademickou obec (učitelé, vědci a studenti), která volila „akademické shromáždění školy“, v níž rozhodující roli sehrávali profesori, doplnění zástupci ostatních kategorií vysokoškolských pracovníků a studentů; takto volení zástupci dále volili akademické představitele. Připravené legislativní zásady si tak evidentně vzaly „muster“ z období první republiky. Svědčí o tom i uvažovaná systemizace míst na vysokých školách. Ta v zásadě znamenala, že docentské a hlavně profesorské místo může být nově obsazeno jen za předpokladu odchodu docenta či profesora z tohoto místa.

Až v roce 1989 vypracovalo rezortní ministerstvo další zásady vysokoškolského zákona přibarvené československou podobou „perestrojky“. Připravená novela ustavila volbu rektora a děkana tzv. radou vysoké školy či fakulty sestávající z vlastní vědecké rady doplněné volenými zástupci zaměstnanců a studentů. Nemylíte se – školští legislativci prostě okopirovali tzv. rozšířené vědecké rady z roku 1969.

Teprve pád totalitní moci zavedl skutečně svobodné volby na vysokých školách. Otázka ovšem je, zda „polistopadoví“ legislativci nešli příliš daleko ve vytváření „zastupitelské demokracie“ na vysokých školách. Např. ve vysokoškolském zákoně z roku 1990 existoval dokonce institut nedotknutelnosti akademické půdy, tedy instrument, který fakticky fungoval pouze ve středověku, doplněný ovšem vlastním soudnictvím a bezpečnostním sborem. Došlo tak k nejen historickému, ale i legislativnímu nonsensu, srovnatelnému se situaci, kdyby do zákona o konkurzu a vyrovnání byly implantovány cechovní regule z poloviny 18. století.

Z výše uvedeného je patrné, že existující zastupitelský systém na českých vysokých školách je v našich podmínkách naprosto bezprecedentní a rozhodně nemá nic společného s prvorepublikovou vysokoškolskou strukturou. Např. třetinové zastoupení studentů v současných akademických senátech se dá historicky přirovnat jen k situaci bezprostředně po komunistickém převratu, kdy profesorské sbory byly nuceny otevřít se studentským radikálům prosazujícím nové pořádky. Nejsme se také zcela jist, zda se složitá a početná organizace dá vůbec efektivně řídit za situace, kdy vrcholový management je volen vlastními zaměstnanci.

Současná řídicí struktura vysoké školy je až hypertrofovaně různorodá, nekompatibilní. Navíc je v zásadě formována dvěma tendencemi – velkým počtem zastupitelských orgánů (senátů) vybavených nemalými pravomocemi a silnými autonomistickými trendy, které přinášejí nemalé interní diskrepance. Akademická obec samozřejmě nelibě akcentuje zejména dichotomii rektorátní centrum – fakulty. O vztahu nadřazenosti a podřazenosti – byť v akademickém slova smyslu – se ovšem dá stěží hovořit také ve vazbě děkanát – katedry či vedoucí katedry – osazenstvo katedry. Za této situace pak akademičtí funkcionáři nejsou nic jiného, než první mezi rovnými a jejich schopnost reálně řídit či ovlivňovat je více než diskutabilní.

Akademičtí pracovníci mohou právem namítnout, že vědecké a pedagogické úspěchy přicházejí bez ohledu na byrokratické struktury, jelikož vycházejí ze schopnosti, invence a pracovitosti těch, kteří bádají a učí. S tím nelze nic než souhlasit. Jenže co dělat, když výsledky nepřicházejí, či dokonce dlouhodobě nejsou?

Můj dávný přítel ze studií odešel na počátku devadesátých let z vysokoškolské katedry do mezinárodního byznysu; dnes zastává místo nadregionálního šéfa v zahraniční obchodní firmě. „Vysoké školy? Tam by manažersky zkolaboval i Bill Gates,“ tvrdí nad sklenicí pilsnerského piva.

M. Hronová

PhDr. P. Urbášek, vedoucí Archivu UP

STUDENTSKÁ RUBRIKA

Kouř z cigaret trápí mnoho studentů UP

Na nedávném setkání Kolejní rady si studenti UP prostřednictvím svých zástupců stěžovali na své spolubydliče, kteří neberou zřetel na mnohá upozornění a kouří jak v pokojích, tak v kuchyňkách, na přilehlých schodištích či v ostatních prostorách jednotlivých kolejí. Posluchače neholdující nikotinu kouř z cigaret obtěžuje a požadují přísnější postihy. Podle zatím platného Domovního řádu VŠK je kouření mimo vybrané prostory VŠK chápáno jako nerespektování příslušné normy, v konečném důsledku může vést až k vyloučení z koleje. Bohužel, ke konkrétní sankci zbývá kus cesty. Jak uvedla E. Chronková, vedoucí provozního oddělení SKM UP, posluchač porušující kouřením příslušnou normu musí obdržet ponejprv písemné napomenutí, teprve potom může být např. vyloučen z koleje. *Těžko ovšem dotyčného chytne te podruhé. Je jasné, že si dá velký pozor, aby tato situace nenastala,* dodala. Zmíněná norma k problému kouření říká: Není-li v příslušném objektu vyčleněn prostor ke kouření, nesmí se kouřit nikde. V těhle souvislostech se nabízí otázka, zdali se studentům závislým na nikotinu naskýtá nějaká výše uvedená alternativa např. v podobě „kuřáckého koutku“. *Ano, např. koleje Neředin II a Neředin III byly ochotny poskytnout k tomuto účelu suterénní prostory. Myslí-*

te ale, že někdo ze studentů bude z vyšších pater chodit kouřit někde do suterénu? Jednodušší je přece kouřit např. u svého pokoje na schodech a nedopalek pak odhodit do sklenice od domácí zavařeniny, nebo ho dokonce zamáchnout o nové linoleum... osvětli situaci E. Chronková. Nezáviděníhodné podmínky, v nichž se nacházejí „nedýmící“ studenti. Jak z kruhu ven?

Zákaz kouření je prozatím avizován prostřednictvím samolepící cedule s charakteristickým znakem přeškrtnuté cigarety, které jsou k vidění na jednotlivých budovách SKM UP a které (bohužel) jen málokdo respektuje. Pár přilepených štítků problém nekouřících studentů, jimž všeobklopující nikotín ničí zdraví, nevyřeší. Východisko z této situace se objeví zřejmě až s novým akademickým rokem 2003/2004, kdy s největší pravděpodobností vejde v platnost nový Domovní řád VŠK, který je v současné době v přípravě a k němuž se bude vyjadřovat jak vedení SKM UP, tak AS UP a členové Kolejní rady. Po všech připomínkách snad bude platit takový Domovní řád VŠK, který zajistí rovnocenná „pravidla hry“ všem studentům. Bohužel už ne těm, kteří s letním semestrem své studia úspěšně ukončí...

Omyl, nebo chybné podklady?

Na nedostatek financí pro veřejné vysoké školy upozorňuje Česká konference rektorů již delší dobu. Ocenili jsme, že pro rok 2003 došlo ke zvýšení státní dotace, ovšem ani to problém neřeší. Podrobně také MŠMT i veřejnost informujeme o problémech, které nedostatek financí veřejným vysokým školám působí. Jsme si vědomi toho, že není možné uskutečnit skokově takové navýšení, které by pokrylo všechny naše oprávněné požadavky. Věříme, že si vláda uvědomuje, že trvalé zvyšování výdajů na vzdělávání je nejlepší investice, která se v dlouhodobé perspektivě více vyplatí a ve výsledku přinese České republice sociální i ekonomický prospěch.

Paní ministryně Buzková při jednání s Českou konferencí rektorů vyjádřila pochopení pro situaci veřejných vysokých škol a ujistila nás, že se pokusí dosáhnout toho, aby při přípravě státního rozpočtu pro další léta byla kapitola Školství navýšována. Domnívali jsme se, že je o našich problémech dobře informována.

V rozhovoru uveřejněném v deníku Právo dne 19. 2. 2003, v reakci na dotaz na výši platů vysokoškolských pracovníků, uvedla paní ministryně údaje, které neodpovídají skutečnosti. Možná šlo o neautorizované výroky, které tiskové oddělení MŠMT uvede na pravou míru, nebo měla paní ministryně chybné podklady, ale protože jsou to údaje natolik zavádějící, považují za nutné na ně reagovat. Podle deníku Právo paní ministryně uvedla: „Průměrný plat na vysokých školách přesahuje mírně 32 tisíc korun, v Olomouci je to přibližně o deset procent méně – tradičně.“ Podle údajů, které nám poskytlo MŠMT, byl za 1. – 3. čtvrtletí 2002 průměrný plat pracovníků na vysokých školách 16 343 Kč. Průměrný plat akademických

pracovníků (tedy vysokoškolských pedagogů) byl 20 510 Kč. Mluvíme-li o průměrných platech, pak to znamená, že na některé vysoké škole jsou platy vyšší a na některé nižší. Průměrné platy akademických pracovníků na Univerzitě Palackého v Olomouci jsou skutečně nižší než průměr (19 115 Kč), ale pohybuje se společně s Univerzitou Karlovou (19 109) a Masarykovou univerzitou (19 890) přibližně ve středu pomyslné tabulky. Průměrný plat 32 251 Kč měli podle údajů MŠMT profesori, kterých je ovšem na vysokých školách přibližně 10 % z celkového počtu akademických pracovníků a přibližně 4,8 % z celkového počtu zaměstnanců veřejných vysokých škol. Za první republiky mival vysokoškolský profesor plat minimálně srovnatelný, obvykle však vyšší než poslanec. To dnes neplatí. Univerzita Palackého v roce 2002 vydala na mzdové náklady a související odvody přibližně 75 % z částky, kterou dostala jako dotaci na vzdělávání, a celkem přibližně 50 % ze všech svých příjmů (dotace na vzdělávání, na výzkum a vývoj, na ubytování a stravování studentů, ostatní dotace a granty, vlastní příjmy z hlavní a doplňkové činnosti).

Paní ministryně v rozhovoru podle deníku Právo naznačuje, že na UP asi nebudeme dobře. Vysoké školy mohou rozhodovat samostatně o svém rozpočtu, zákon č. 111/1998 Sb. nám však ukládá, že rozpočty musíme sestavovat jako vyrovnané. Návrh rozpočtu projednává správní rada vysoké školy a schvaluje její akademický senát. Výroční zprávu o hospodaření po projednání ve správní radě a schválení akademickým senátem předkládáme MŠMT. Zpráva je veřejně přístupná, údaje je možné si ověřit.

Pokud by se paní ministryně podařilo dosáhnout toho, aby pro rok 2004 byla státní dotace zvýšena tak, aby průměrné platy na veřejných vysokých školách mírně přesahovaly 32 000 Kč, velmi bychom to ocenili. Bylo by přibližně o 14 000 Kč (tj. o více než 80 %) víc než v roce 2002.

(Pozn.: To poslední je vztaženo k průměrům všech zaměstnanců – ministryně mluvila o průměrném platu na vysokých školách, nikoli jen o průměrných platech pedagogů. Pokud by se to týkalo jen pedagogů, bylo by to o těch cca 11 až 12 tis. /podle výsledků celého roku 2002 spíše těch 11/ a v procentech o cca více než 50 %.)

Prof. J. Mačáková, rektorka UP

Údaje podle MŠMT za 1. – 3. čtvrtletí 2002

	zaměstnanci celkem	pedagogové celkem	profesoři	docenti	odb. asistenti	asistenti
Průměr ČR	16 343	20 510	32 251	25 613	17 455	13 896
UK	15 736	19 109	30 085	23 920	15 868	12 702
MU	15 985	19 890	31 136	24 208	17 387	13 516
UP	15 696	19 115	29 071	24 833	17 096	11 630

Vysoká škola – základ chudoby?

Výše mzdy pedagogů na VŠ a sociální postavení většiny vysokoškolských učitelů, na které upozorňuje otevřený dopis Počítejte s námi!, jsou pouze neviditelnější součástí problému vysokého školství.

Po převratu v roce 1989 bylo zvýšení počtu vysokoškolských aktuální politikou objednavkou, vždyť za minulého režimu bylo přijetí na vysokou školu bráno jako odměna za politickou loajalitu. Vysoké školy se tohoto úkolu idealisticky ujal, aniž by od státu požadovaly jakékoli kompenzace. Počet studentů prudce stoupl, počty pedagogů stagnovaly, stejně jako jejich platy. Politická reprezentace si tento postoj vysokých škol vysvětlila jako jejich spokojenost. „Moderně“ formulovanými vysokoškolský zákon z roku 1998 potom umožnil lišácké postoje MŠMT, které podle své libovůle vysokým školám přidělují z roku na rok omezené prostředky na jednoho studenta a přitom se zbavují odpovědnosti vyčlenit peníze na mzdy pedagogů tak, jak to přikazuje zákon v případě státních zaměstnanců.

Od politické reprezentace, která se ohání ideou sociálního státu a klade důraz na rovný přístup ke vzdělání, bych v oblasti vysokého školství očekával takové kroky, které tuto ideu naplní. Opak je však pravda. Kromě mzdové politiky se nekonceptnost sociální politiky projevuje i v dalších oblastech:

Jestliže se radikálně zvýšil počet studentů, pak počet míst na VŠ kolejích nikoliv. Studenti z venkova a menších měst jsou tak evidentně handicapováni vůči svým „šťastnějšími“ kolegům z velkých měst. Leckterý student dojíždí i dvě hodiny denně tam a zpět a v takových podmínkách jsou jeho šance na úspěšné dokončení studia mnohem menší. Kde je proklamovaná rovnost mezi městem a venkovem?

Tento stát postrádá jakýkoli stipendijní systém, který by na jedné straně motivoval nadané studenty k vyšším výkonům a na druhé by sociálně slabším studentům a jejich rodinám zabezpečil poklidné studium. V České republice se sice neplatí školné, ale náklady na financování vysokoškolského studia z průměrných či podprůměrných příjmů jsou značně vysoké, přesto se k němu většina rodičů dobrovolně a s radostí zavazuje, protože si uvědomuje finanční i sociální výhody vzdělání – pokud se ovšem jejich dítě neodhodlá setrvat ve školství. Stát jim na

opátku neumožňuje ani si na vysokoškolské studium půjčit.

Většina politické reprezentace sice radikálně odmítá myšlenku plošného školného, ale přitom umožňuje takovou novelu zákona školám na přilepšenou, jež umožňuje studovat za úplatu studentům, kteří sice úspěšně absolvovali přijímací řízení, ale nebyli přijati pro nedostatek místa. Sumy za toto dodatečné přijetí se přitom pohybují řádově v desetitisících ročně. Toto opatření je podle mého soudu nejen antisociální, ale hrubě nemorální. Nebo je snad tato novela určena pro průměrné děti průměrných politiků ve vysokých funkcích?

Sociální podmínky pedagogů i studentů potom umocňuje řídkost a nesystematičnost investic, o nichž mnohdy rozhodují lobbistické skupiny, a nikoliv akutní potřeba vysokých škol.

To jsou zcela příkazná fakta, známá řadu let, jsou stejně ověřená jako ekonomická efektivita vložených státních prostředků do vzdělání, přesto se žádná vláda neodhodlala k velkému třesku v oblasti vysokého školství. Současná paní ministryně školství mladáže a tělovýchovy raději lobbavala za státní záruky pro výstavbu sportovní haly v řádu několika miliard než pro řešení problémů vysokých škol.

Za tohoto stavu, který téměř nikoho z politiků nezajímá, se mi jeví výzva ke stávce nikoli jako způsob vydírání, ale jako zoufalá sebeobrana.

PhDr. L. Ptáček, FF UP Olomouc – signatář výzvy Počítejte s námi!

Najde se cesta pro SAS?

Statistická analýza dat je dnes neodmyslitelnou součástí vědecké metody. Robustní závěry, které jsou schopny odolat náhodnému vzorkování dat, nelze jiným způsobem získat. Bez kvalitní statistické analýzy, která je na úrovni doby, nelze publikovat v předních mezinárodních časopisech. V tomto období se naše univerzita rozhoduje o tom, který statistický software využívat. Nabízí se nejručnější statistické balíky: S-Plus, SAS, Statistica, NCSS, Systat, Statgraphics a další. Který zvolit? Pro mnohé je to zapeklitý problém. Roli nehraje jen kvalita, ale také cena. Zdá se, že se univerzita rozhodla pro nákup licenci menšího statistického balíku Statistica.

Domnívám se, že naše univerzita by měla jít takovou cestou, aby byli spokojeni všichni: zajistit takový software, který zahrnuje nejen jednoduché, ale také náročnější metody statistické analýzy. Ti, kdo používají jednodušší metody, budou spokojeni. Ti, kdo ve svém oboru potřebují náročnější procedury, budou spokojeni také. Univerzity jsou jedny z mála dostatečně velkých institucí v tomto státě, které by si v tomto ohledu mohly dopřát kvalitu. Neznám kromě Akademie věd ČR jiné vhodnější organizace. V uplynulých pěti letech jsme takovou kvalitu k dispozici měli: SAS. Bohužel, bezplatné pětileté období končí a je zapotřebí začít platit. Měli bychom? Domnívám se, že ano, a uvedu proč.

SAS je dražší systém (přesné relace neznám), musí se platit roční licence, instalace vyžaduje asi

Dokončení na str. 8

Vyjádření iniciativy Počítejte s námi! k rozhovoru s ministryně školství

Petrou Buzkovou (Právo, 19. 2. 2003)

Tvrdí-li paní ministryně Buzková opakovaně, že „průměrný plat na vysokých školách přesahuje velmi mírně 32 tisíc korun“, lze si to vysvětlit dvojnásobným způsobem – buďto se paní ministryně snaží manipulovat veřejnost, nebo jsou její vědomosti o mzdové situaci na vysokých školách, potažmo o celkovém stavu českých univerzit zcela mizivé. Mylně totiž uvádí průměrný plat profesorů, a to ještě v součtu s nenárokovatelnými grantovými prostředky. Z následných formulací paní ministryně jasně vyplývá, že

se nemůže jednat o přeřeknutí. Iniciátoři otevřeného dopisu Počítejte s námi! proto konstatují, že jejich původní předpoklad, že o platech vysokoškolských pedagogů nejsou ministryně ani vláda informováni, byl na místě. Bohužel se zdá, že ani protest několika set profesorů, docentů, odborných asistentů a doktorandů na strategii ministerstva a jeho nevědomosti zatím nic nezměnil.

Za iniciativu Počítejte s námi!
Mgr. P. Bilík, PhDr. L. Ptáček, Ph.D.

Doktorandi v Heidelbergu

Každý třetí vědecký pracovník je tu doktorandem. Motivování směřují doktorandi na kariérní dráze vzhůru a jsou důležitou hnací silou výzkumných aktivit – jsou solí výzkumu. V průměru každá třetí vědecká publikace je založena na práci doktoranda nebo se na ní doktorand podílí. Jako u promovanych pracovníků je dlouhý pracovní den u pro doktorandy pravidlem. Také na konci týdne je často nutné ještě něco v laboratoři vykonat.

V současné době zde pracuje více než 200 doktorandů. Dvě třetiny jsou placeny prostředky zdejšího pracoviště, ostatní dostávají stipendium odjinud, někteří se financují sami. Pracoviště má vysokou pítážlivost pro vědecký dorost. Je to dáno tím, že pracoviště je mezinárodně známé a nabízí doktorandům multidisciplinární oblast, což je na dnešním vědeckém poli velmi výhodné. Dobrá mezinárodní spolupráce jednotlivých pracovních skupin podněcuje mnoho mladých vědců k tomu, aby strávili průměrně tři roky trvajících vědeckou přípravu právě na tomto pracovišti. Téměř 30 % doktorandů sem přichází ze zahraničí, především z Evropy a z Asie.

Kromě velkého zaujetí vědeckou prací nacházejí zde někteří doktorandi ještě čas na organizování různých akcí pro doktorandy. Setkávají se v pravidelných intervalech k debatám v blízké kavárně *Botanika*. To umožňuje nově přichozím navázat kontakty s jinými pracovními skupinami. Kromě toho si doktorandi organizují třídenní přednáškový cyklus, kde se mladí z různých pracovních skupin mohou lépe poznat a mohou zde prezentovat výsledky své práce formou přednášek a posterů. Zvýšený zájem průmyslu o absolventy z biomedicínské oblasti přivedl jednu

skupinu doktorandů k myšlence organizovat kontaktní burzu „Kontakt 2001“. Někteří doktorandi nacházejí pracovní místo hned po promoci v sousedním technologickém parku. Usnadňuje to jeho blízkost a upevňují se tu kontakty s pracovišti.

Od roku 1990 mají doktorandi svého důvěrníka – docenta. Ten např. radí uchazečům o doktorskou práci a může ji také cíleně zprostředkovat. Nabízí rovněž podporu v případě nějakého konfliktu na pracovišti. Dalším aspektem jeho práce je vzdělávací program pro doktorandy. Týká se především akcí podporujících rozvoj komunikativních schopností, předkládání výsledků vlastní práce a metodických kurzů – vše formou seminářů. Nedávno tu vznikl plán na zavedení programu povinných přednášek a vědeckotechnických praktických cvičení z důležitých oblastí aktuálního výzkumu, jakož i kurzů zaměřených na doškolovací programy.

Za vynikající výsledky jsou zde udělena cestovní stipendia, která oceněným doktorandům umožňují předložit jejich výsledky na mezinárodním fóru v zahraničí. Tyto prezentace jsou nezdřídka korunovány úspěchem. Ceny a vyznamenání mladých vědců přispívají k renomé pracoviště a jsou zaslouženou odměnou za angažovanou výzkumnou práci.

Tak je tomu v Německém centru pro výzkum rakoviny v Heidelbergu. Jeho objekty stojí stranou města v rozlehlém univerzitním kampusu v blízkosti nemocničních klinik. Spolupráce s fakultními pracovišti tu má tradici, probíhá na více úrovních a s vynikajícími výsledky na mezinárodním poli.

(Zdroj: *Einblick, Zeitschrift des Deutschen Krebsforschungszentrums*, 2/2002) -mh-

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

3. – 4. BŘEZEN

Doc. P. Tenhaef (Univerzita v Greifswaldu): *Stavba Aiolovy harfy*. Workshop. Katedra hudební výchovy PdF UP, UC UP, prac. 207.

4. BŘEZEN

Doc. P. Emanovský, Ph.D. (PdF UP Olomouc): *Diferenční algebry*. Seminář pořádá Katedra algebry a geometrie PdF UP. Posluchárna č. 301, Olomouc – Hejčín, Tomkova 40, 13 hod.

5. BŘEZEN

Prof. P. Kovář, CSc. (Katedra botaniky PdF UK Praha): *Ekologie extrémů*. Katedra botaniky PdF, ul. Šlechtitelů 11, 16. 30 hod.

MUDr. J. Příhodová: *Kochleární implantát v životě neslyšícího dítěte*. Katedra spec. ped. PdF P13, 13 hod.
Mgr. S. Lelková: *Život a doba hraběte Františka von Lützow*. Doktorské čtení. Katedra historie FF UP, posluchárna č. 13, 15 hod.

Najde se cesta...

500 MB na pevném disku. Spolu s programem *S-Plus* jsou to dva nejrozsaňlejší a také nejlepší statistické balíky, které lze najít na každé západoevropské univerzitě. Jsou velmi flexibilní a jsou neustále inovovány. Zejména SAS se vyznačuje dokonalým servisem. Jsou to volně programovatelné balíky s množstvím procedur, ale obsahují také moduly s připravenými hotovými platformami plně ovládané prostřednictvím myši, vhodné pro ty, kteří používají jednodušší metody. Nebojím se toho, že by tam nějaký uživatel na univerzitě z kterékoliv fakulty nenašel svůj statistický test. Víím ale zcela určitě, že zvolením softwaru jiného, např. programu *Statistica*, se tak stane. Co má tedy SAS tak zázračného, co ostatní software neumi? Pro ekology a zoology je zcela zásadní, že SAS umí analyzovat hierarchicky strukturovaná data, která se vyznačují jiným než normálním rozdělením. Taková data nespĺňují základní statistický předpoklad – nezávislost dat. Naměřené údaje ve volné přírodě trpí tímto problémem chronicky. Jako příklad lze uvést měření na stejných jedincích, na stejných lokalitách nebo ve stejném čase. Takové empirické údaje nemohou z principu být nezávislé a vyžadují speciální statistický design, který umí zvládat enormní komplexitu. Ve špičkových ekologických časopisech již dnes dominují metody označované jako zobecněné lineární smíšené mode-

dokončení ze str. 7
ly (*Generalized Linear Mixed Models, GLMM*), které vytlačují své předchůdce: zobecněné lineární modely (GLM). Lepší časopisy už vrací manuskripty, kde tato metoda nebyla aplikována. Z vlastní zkušenosti víím, že se to běžně děje při analýzách poměru pohlaví u nejrůznějších organismů. Jsou to dosud jediné statistické metody, které plně respektují charakter dat a lze je bez nadsázky označit za metody budoucnosti. Při výpočtu testových statistik berou do úvahy náhodné vzorkování na nejrůznějších datových úrovních. Jediný další statistický balík, který se s daným problémem umí obdobně vypořádat, je *S-Plus*.

Při analýzách dat z volné přírody jsou uvedené metody zcela nezbytné, neboť umožňují vzít do úvahy náhodné vlivy při analýzách proměnných, které mají jiné než normální rozdělení. Například počty zjištěných jedinců mají často Poissonovo nebo negativně binomické rozdělení. Data typu procent nebo proporcí, včetně již zmíněného poměru pohlaví, se zase řídí binomickou distribucí. Jak to bude dál? Najde se cesta pro udržení balíku SAS na UP v Olomouci? Zatím mnozí z ostatních významných institucí, včetně těch, kteří mají *Statistiku*, jezdí analyzovat svá data k nám, do Olomouce. Uvažují o zakoupení SASu. Nebudeme v příštích letech zase pro změnu jezdit my k nim?

Doc. E. Tkadlec, CSc.,
Katedra ekologie a životního prostředí PFF UP

Sté osmdesáté šesté vážné varování

Mladší generace se na to už asi nepamatují – v dobách mého mládí však tahle fráze patřovala po řadu let k mezinárodně politickému folkloru té doby. Čínská lidová republika právě tímto způsobem číslovala své výzvy světu imperialismu, když ho varovala, aby tu přestal dodávat rakety na Taiwan a onde si nechal pro sebe své výklady o porušování lidských práv v říši východu slunce a čínského socialismu.

Nevím proč – ale právě tuhle už hodně hluboko v paměti zasutou vzpomínku mi vybavila docela nedávno jedna z nespočetných televizních debat o volbě českého prezidenta. V té debatě padla zmínka o tom, že v případě nerozhodné třetí volby se uvažuje o volbě čtvrté. A to přesto, že ta třetí byla ještě docela nedávno prohlášována za definitivně a neodvolatelně poslední.

Jenomže, jak opět karta ukazuje, v Čechách se dá odvolat všechno. I neodvolatelně poslední volba prezidenta republiky. Konec konců, máce přece v tomhle ohledu poměrně čerstvou historickou zkušenost. Před nějakými třiceti roky jsme odvolávali přímo masově, co přitom všichni svými smysly i rozumem mohli vnímat jako pravdu. V této zemi jsme zvyklí odvolávat nezávisle na skutečnosti a nezávisle na pravdě. Odvolávání se u nás stalo kategorií výhradně politickou a jako takové samozřejmě s pravdou souviset nijak nemůže.

Proto mám trochu obavu, abychom vedle už světově nebo alespoň evropsky proslulých produktů českých hlav a rukou – české šunky a moravského uzeného, českého piva a moravské slivovice, české a moravské korupce, rychlého nárůstu nezaměstnanosti a hlemýždího chodu justice – se nestali známými také rekordní šňůrou voleb prezidenta republiky a nebyli zapsáni do Guinnessovy knihy rekordů.

Je škoda, že pánové Svěrák, Smoljak a ti další, kteří stáli u ideové kolébky virtuálního českého veličána Járy Cimrmana, nedotáhlí svůj projekt do stadia fyzické realizace pana Cimrmana z masa a kostí. Kdyby dotáhli, mohlo být zvoleno na první pokus. V situaci ovšem, kdy veličáni k dispozici nejsou, je třeba volit z uchazečů průměrné jakosti, jakých je podle Gaussova zákona pravděpodobnostního rozdělení moc, což volbu nepochybně ztěžuje. A vytváří tak podmínky pro ono počítání čínského typu.

Jako manažer-teoretik (k čemuž se cítit být oprávněn každý pravověrný Čech) si myslím, že vymezení pravidel volby prezidenta bylo provedeno bez jakéhokoliv politologického důvtipu. Kdyby se totiž místo zbytečného mudrování o vícekolové volbě stanovilo pravidlo, že prezidentem bude zvolen kandidát, který hned v prvním kole získá většinu (bez ohledu na to, jak velká většina to je), dnešní krkolomné dohady a komplikace by byly odpadly – protože by byly vůbec nenastaly. Pravděpodobnost, že by stejný (a největší) počet hlasů získalo víc kandidátů než jeden, je totiž velmi malá.

Každé volby – jejich průběh a jejich výsledky – vypovídají nejenom o vlastnostech těch, kdo jsou voleni, ale také o těch, kteří volí, kteří volbu provádějí. Vypovídají o kvalitě materiálu, z něhož se vybírá, a zároveň o kvalitě materiálu, který vybírá. O kvalitě volených a kvalitě voličích.

Příznám se, že nadějeplně řeči o demokratičnosti přímé volby prezidenta republiky občany mne nechávají poměrně chladnými. V dnešní době je vědomí, a tím i rozhodování občanů ovlivňováno především televizí natolik, že výsledek volby je v zásadě režirován z televizních studií.

Chtě nechtě musím svou úvahu ukončit poukazem na to, jak málo nezávislé je rozhodování, které vysoko vyzvedáme jako nejvyšší svobodné. Totíž nezávislé na vlivu prostředí, ve které rozhodující se subjekty existují. Asi to dnes ani nemůže být jinak. Jenom si pořad tvrdohlavě myslím, že bychom si neměli o této nezávislosti nic namlouvat a zejména nic předstírat.

Prof. S. Komenda